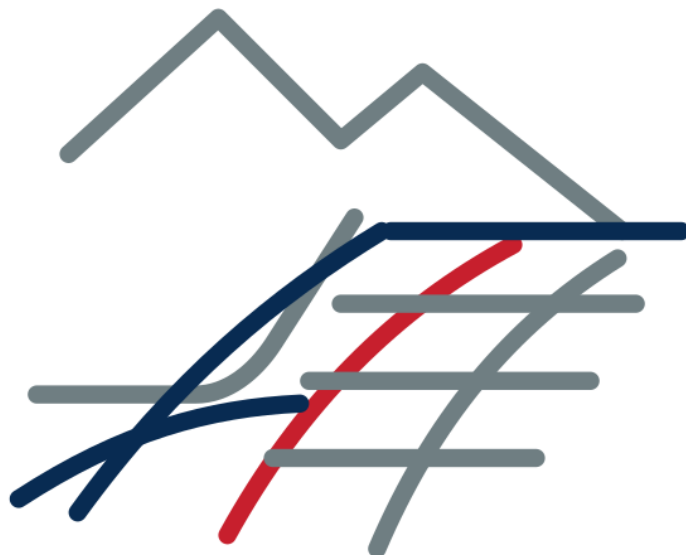

Strateški
planski
dokument

danas planiramo,
sjutra koristimo.

PA18

Saobraćaj

1 Uvod i važnost

Situaciona analiza predstavlja analitičku osnovu za pripremu Strateškog planskog dokumenta Crne Gore za potrebe korišćenja fondova Evropske unije u okviru budućeg Nacionalnog i regionalnog partnerskog plana. Njena svrha je da, na sistematičan i na dokazima zasnovan način, identifikuje glavne razvojne izazove, potrebe, ciljne grupe, razvojne nejednakosti i investiciona uska grla u okviru predmetne oblasti politike, uzimajući u obzir ekonomske, socijalne, teritorijalne i, gdje je relevantno, ekološke dimenzije razvoja.

Značaj situacione analize dodatno proizlazi iz činjenice da je Strateški planski dokument prepoznat od strane Evropske komisije kao jedan od ključnih elemenata za ispunjenje mjerila za zatvaranje Poglavlja 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata, konkretno mjerila 2. Evropska komisija očekuje dostavljanje sveobuhvatnog, sažetog i kvalitetnog nacrtu strateškog planskog dokumenta, koji u kontekstu finansijske perspektive 2021–2027 odgovara logici „Partnership Agreement“, a koji treba da obuhvati stratešku analizu, uključujući izazove, potrebe i ciljne grupe, odabrane prioritete i ciljeve, glavne očekivane rezultate, planirane tematske cjeline i izvore finansiranja, mehanizme za obezbjeđivanje usklađenosti sa relevantnim prioritetima i strategijama Evropske unije, kao i okvir upravljanja u skladu sa Evropskim kodeksom ponašanja o partnerstvu.

U tom smislu, situaciona analiza ne služi samo kao opis postojećeg stanja, već kao polazna tačka za definisanje prioritetnih pravaca djelovanja, očekivanih rezultata i budućih reformskih i investicionih intervencija. U skladu sa metodološkim pristupom za izradu Strateškog planskog dokumenta, razvojni izazovi se posmatraju kao problemi koji zahtijevaju javnopolitički odgovor, a ne kao unaprijed definisane mjere ili rješenja. Zbog toga analiza mora da poveže raspoložive statističke i administrativne podatke, nalaze nacionalnih strateških dokumenata, relevantne međunarodne i EU izvore, kao i uvide ključnih institucija i partnera.

Situaciona analiza istovremeno ima i važnu funkciju u obezbjeđivanju usklađenosti budućeg strateškog dokumenta sa prioritetima Evropske unije, pravnom tekovinom EU i programskim okvirom za period nakon 2027. godine. Kroz pregled međunarodnog i nacionalnog strateškog i pravnog okvira, planiranih reformi i ključnih pokazatelja, analiza omogućava da se predmetna oblast politike sagleda u širem razvojnom i pristupnom kontekstu, uključujući doprinos pametnom, održivom i inkluzivnom rastu, ekonomskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji, kao i smanjenju razvojnih dispariteta.

Pored toga, situaciona analiza je važan alat za strukturiranje dijaloga unutar radnih grupa i sa širim krugom partnera. Njome se obezbjeđuje zajednička analitička osnova za SWOT razmatranje, validaciju nalaza i identifikaciju dugog spiska razvojnih izazova, koji će u narednim koracima biti prioritizovani. Na taj način, situaciona analiza doprinosi transparentnom, participativnom i metodološki utemeljenom procesu planiranja, u skladu sa principom partnerstva i upravljanja na više nivoa.

2 Opis prioritetnih područja

Kod područja nivo 1	Prioritetnog područja nivo 1	Kod područja nivo 2	Prioritetnog područja nivo 2
18	Saobraćaj	18.72	Vazdušni saobraćaj
18		18.73	Biciklistički saobraćaj
18		18.74	Digitalizacija saobraćaja
18		18.75	Saobraćaj unutrašnjim plovnim putevima

18		18.76	Multimodalni saobraćaj
18		18.77	Željeznički saobraćaj
18		18.05	Reforme
18		18.78	Drumski saobraćaj
18		18.79	Pomorski saobraćaj
18		18.80	Urbani saobraćaj

3 Situaciona analiza

3.1 Prioritetno područje nivo 1

Prioritetno područje **Saobraćaj** obuhvata razvoj funkcionalnog, integrisanog i održivog saobraćajnog sistema Crne Gore, usmjerenog ka unapređenju povezanosti, sigurnosti i efikasnosti, kao i ka postizanju ciljeva zelene i digitalne tranzicije u skladu sa pravnom tekovinom Evropske unije. Transportni sektor predstavlja ključni element ekonomskog razvoja i teritorijalne kohezije, posebno u kontekstu unapređenja dostupnosti, regionalne integracije i povezivanja sa transevropskom transportnom mrežom (TEN-T) kao i pripreme za korišćenje sredstava Evropske unije.

Ova oblast politike obuhvata sve vidove saobraćaja, uključujući drumski, željeznički, vazdušni i pomorski saobraćaj, kao i saobraćaj unutrašnjim plovnim putevima, uz horizontalne dimenzije koje se odnose na urbanu mobilnost, razvoj biciklističke i mikromobilne infrastrukture, multimodalna rješenja i digitalizaciju saobraćajnog sistema. Poseban fokus stavlja se na unapređenje kvaliteta, kapaciteta i dostupnosti saobraćajne infrastrukture i usluga, kao i na jačanje međusobne povezanosti različitih vidova saobraćaja u cilju efikasnijeg kretanja putnika i robe i unapređenja logističkih tokova.

U skladu sa politikama Evropske unije u oblasti održive i pametne mobilnosti, oblast politike Saobraćaj usmjerena je na tranziciju ka nisko- i nulto-emisionom saobraćaju, kroz modernizaciju transportnih sredstava, uvođenje energetski efikasnih tehnologija i razvoj infrastrukture za alternativna goriva. Istovremeno, poseban značaj ima smanjenje negativnih uticaja saobraćaja na životnu sredinu i povećanje otpornosti saobraćajne infrastrukture na klimatske promjene, uključujući prilagođavanje ekstremnim vremenskim uslovima i unapređenje standarda planiranja, izgradnje i održavanja.

Dalji razvoj sektora podrazumijeva unapređenje bezbjednosti i sigurnosti saobraćaja, kao i usklađivanje tehničkih i operativnih standarda sa EU zahtjevima, uključujući interoperabilnost sistema i primjenu savremenih tehnologija. U tom kontekstu, digitalna transformacija transporta, kroz razvoj inteligentnih transportnih sistema i unapređenje upravljanja saobraćajem, predstavlja ključni element povećanja efikasnosti, pouzdanosti i dostupnosti transportnih usluga.

Konačno, oblast politike Saobraćaj obuhvata kontinuirane reformske procese i jačanje regulatornog i institucionalnog okvira, sa ciljem potpune usklađenosti sa pravnom tekovinom Evropske unije, unapređenja tržišnih uslova i stvaranja preduslova za efikasno planiranje, finansiranje i implementaciju investicija. Time se obezbjeđuje uspostavljanje modernog, održivog i konkurentnog saobraćajnog sistema, sposobnog da odgovori na razvojne potrebe Crne Gore i zahtjeve evropskih integracija.

3.1.1 Međunarodni i EU Strateški i pravni okvir

Strateški i pravni okvir Evropske unije u oblasti saobraćaja usmjeren je na razvoj održivog, sigurnog, interoperabilnog i digitalno unaprijeđenog sistema, uz snažan fokus na dekarbonizaciju, multimodalnost i povezivanje sa evropskom mrežom.

Na nivou Evropske unije, ključni strateški okvir čine Evropski zeleni plan (European Green Deal) i Strategija za održivu i pametnu mobilnost (Sustainable and Smart Mobility Strategy, 2020), koji definišu pravce razvoja nisko- i nult-emisionog saobraćaja, digitalizacije i integrisanih transportnih sistema. Razvoj infrastrukture i povezivanja definisan je kroz Transevropsku transportnu mrežu (TEN-T), uključujući Uredbu (EU) 2024/1679, kojom se utvrđuju prioriteti razvoja koridora, čvorišta i multimodalnih veza.

Sektorski regulatorni okvir obuhvata Uredbu (EU) 2023/1804 o infrastrukturi za alternativna goriva (AFIR), Direktivu 2010/40/EU o inteligentnim transportnim sistemima (ITS Directive), izmijenjenu Direktivom (EU) 2023/2661, kao i Uredbu (EU) 2020/1056 o elektronskim informacijama o teretu (eFTI Regulation), koja omogućava digitalizaciju logistike i razmjenu podataka u svim vidovima transporta. Multimodalni i logistički aspekt dodatno je podržan kroz Direktivu 92/106/EEZ o kombinovanom transportu (kako je izmijenjena) i Uredbu (EU) 913/2010 o evropskoj željezničkoj mreži za konkurentan teretni saobraćaj.

U željezničkom sektoru, ključni pravni osnov interoperabilnosti predstavlja Direktiva (EU) 2016/797 o interoperabilnosti željezničkog sistema u Evropskoj uniji, zajedno sa Direktivom (EU) 2016/798 o bezbjednosti željeznica, kao i tehničkim specifikacijama interoperabilnosti (TSI). Poseban značaj ima implementacija ERTMS (European Rail Traffic Management System), uključujući ETCS (European Train Control System) i GSM-R, kao standardizovanog sistema za upravljanje i kontrolu željezničkog saobraćaja na TEN-T mreži. Ovaj okvir je dio šireg Četvrtog željezničkog paketa EU, koji obuhvata i tržišni i tehnički stub.

U vazdušnom saobraćaju, regulatorni okvir obuhvata inicijative Jedinstveno evropsko nebo (SES/SES2+) i Sporazum o Evropskoj zajedničkoj vazduhoplovnoj oblasti (ECAA), uz prateće propise koji uređuju upravljanje vazdušnim prostorom, sigurnost, bezbjednost i interoperabilnost sistema. Okvir Jedinstvenog evropskog neba dodatno je podržan Uredbom (EZ) br. 549/2004 (Okvirna uredba), Uredbom (EZ) br. 550/2004 o pružanju usluga u vazdušnoj plovitbi i Uredbom (EZ) br. 551/2004 o organizaciji i korišćenju vazdušnog prostora. Širi regulatorni okvir obuhvata i pravila u oblastima upravljanja vazdušnim prostorom, sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja, interoperabilnosti sistema, upravljanja vazdušnim saobraćajem i usluga u vazdušnoj plovitbi (ATM/ANS), zaštite prava putnika i usklađivanja sa standardima Jedinstvenog evropskog neba.

U kontekstu zelene tranzicije posebno su relevantne Uredba (EU) 2023/1805 (FuelEU Maritime) i Uredba (EU) 2023/2405 (ReFuelEU Aviation), kao i Direktiva 2003/87/EZ o sistemu trgovine emisijama (EU ETS) Direktiva (EU) 2023/959 o izmjenama i dopunama Direktive 2003/87/EZ, kojom je sistem trgovine emisijama proširen i na sektore drumskog saobraćaja, građevinarstva i manjih industrija (EU ETS2), predstavlja važan okvir za dekarbonizaciju transporta i postepeno uvođenje karbonskog oporezivanja fosilnih goriva. U tom kontekstu, uspostavljen je i Socijalni fond za klimu (SCF) kroz Uredbu (EU) 2023/955, sa ciljem ublažavanja socio-ekonomskih efekata tranzicije i podrške ulaganjima u energetske efikasnost, održivu mobilnost i čistije transportne sisteme, uključujući podršku ranjivim domaćinstvima i preduzećima. Dodatno, Direktiva (EU) 2018/2001 o promovisanju upotrebe energije iz obnovljivih izvora (RED II) kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2023/2413 (RED III) postavlja obavezujuće ciljeve za udio obnovljivih izvora energije u transportu i predstavlja ključni okvir za dekarbonizaciju sektora kroz razvoj alternativnih goriva i elektrifikaciju kao i Direktiva (EU) 2019/1161 o izmjenama i dopunama Direktive 2009/33/EC o podsticanju čistih i energetski efikasnih vozila u drumskom saobraćaju, te izmijenjena i dopunjena Direktiva (EU)

2024/1275 o energetskim karakteristikama zgrada (EPBD). Dodatno, Uredba (EU) 2019/631 i Uredba (EU) 2019/1242 o standardima emisija CO₂ za vozila doprinose razvoju nisko- i nultomisijonog drumskog transporta.

Na regionalnom nivou, ključni okvir predstavlja Ugovor o Transportnoj zajednici (Transport Community Treaty), uz Strategiju za održivu i pametnu mobilnost na Zapadnom Balkanu i prateće akcione planove. Regionalna saradnja dodatno se razvija kroz Savjet za regionalnu saradnju (RCC) i inicijativu Zajedničko regionalno tržište (Common Regional Market – CRM), uključujući Akcioni plan za Zajedničko regionalno tržište 2025–2028, koji doprinose olakšavanju transporta, trgovine i digitalne integracije.

Na međunarodnom nivou, relevantni okvir dodatno je dopunjen instrumentima, pravnim okvirima i analitičkim publikacijama organizacija kao što je UNECE, naročito u oblastima regulative drumskog i željezničkog saobraćaja i prekograničnog transporta; OECD, kroz publikaciju *Western Balkans Competitiveness Outlook 2024*, koja pruža regionalnu perspektivu povezanosti, infrastrukture i konkurentnosti u sektoru saobraćaja; kao i UNCTAD, kroz publikaciju *Review of Maritime Transport*, koja pruža globalnu perspektivu razvoja pomorskog saobraćaja i logistike.

3.1.2 Crnogorski strateški i pravni okvir

Crnogorski strateški i pravni okvir u oblasti saobraćaja obuhvata opšte sektorske strategije, planske dokumente i posebne zakone kojima se uređuju drumski, željeznički, vazdušni i pomorski saobraćaj, kao i putna infrastruktura, sigurnost, interoperabilnost, prava putnika, klimatska tranzicija i pojedini aspekti digitalizacije. Ovaj okvir je u značajnoj mjeri uspostavljen, ali i dalje zahtijeva dalju harmonizaciju i funkcionalno povezivanje u skladu sa savremenim EU zahtjevima.

Najvažniji strateški dokument je Strategija razvoja saobraćaja 2019–2035, koja definiše razvoj infrastrukture, multimodalnosti i povezivanja sa TEN-T mrežom, ali zahtijeva ažuriranje u dijelu zelene i digitalne tranzicije. U tom kontekstu, Vlada je usvojila Informaciju o ažuriranju Strategije razvoja saobraćaja 2019–2035, sa ciljem njenog daljeg usklađivanja sa savremenim EU politikama i prioritetima održive i pametne mobilnosti. Njen operativni nastavak čine Srednjoročni program izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite državnih puteva do 2028. godine i godišnji programi održavanja, kojima se operacionalizuju prioriteti razvoja, modernizacije i održavanja državne putne mreže, unapređenja bezbjednosti saobraćaja i otpornosti infrastrukture, dok je u segmentu digitalizacije ključan Program razvoja i uvođenja inteligentnih transportnih sistema (ITS) 2022–2026, usmjeren na unapređenje upravljanja saobraćajem, interoperabilnosti sistema i primjenu savremenih digitalnih rješenja u transportu. Dodatno, Program izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite magistralnih i regionalnih puteva za 2026. godinu operacionalizuje planirane aktivnosti na rekonstrukciji i modernizaciji putne mreže, sanaciji kritičnih tačaka, klizišta i mostova, kao i unapređenju bezbjednosti i funkcionalnosti magistralnih i regionalnih puteva, u skladu sa prioritetima utvrđenim nacionalnim planskim dokumentima.

Dodatno, Strategija niskougljeničnog razvoja Crne Gore do 2050. godine (SNR) predstavlja važan strateški okvir za dekarbonizaciju transportnog sektora i ostvarivanje ciljeva klimatske neutralnosti. Strategija prepoznaje saobraćaj kao jednog od najvećih izvora emisije gasova sa efektom staklene bašte u Crnoj Gori i definiše dugoročne mjere usmjerene na smanjenje emisija kroz elektrifikaciju drumskog i željezničkog saobraćaja, razvoj održive mobilnosti, povećanje udjela vozila sa nultom emisijom i modalni prelazak ka energetski efikasnijim vidovima transporta. Posebno se predviđa izrada Strategije dekarbonizacije saobraćaja, smanjenje broja kilometara ostvarenih putničkim automobilima za 25% do 2035. godine, potpuna elektrifikacija željezničke infrastrukture do 2040. godine i dostizanje udjela od 90% vozila sa nultom emisijom u drumskom saobraćaju do 2050. godine

U oblasti vazdušnog saobraćaja, razvoj aerodromske infrastrukture dodatno je usmjeren kroz Master plan razvoja aerodroma Crne Gore do 2030. godine, kojim su definisani prioriteti razvoja Aerodroma Podgorica i Aerodroma Tivat, uključujući unapređenje terminalnih kapaciteta, manevarskih površina, bezbjednosne infrastrukture i pratećih sadržaja. Istovremeno, dalji razvoj sektora zahtijeva ažuriranje planske i razvojne dokumentacije, uključujući lokalne studije lokacije i planove razvoja aerodromske infrastrukture, u skladu sa rastom saobraćaja, savremenim EU standardima i potrebama zelene i digitalne tranzicije.

Dodatno, Prostorni plan Crne Gore do 2040. godine predstavlja krovni dokument prostornog planiranja kojim se definišu dugoročni pravci prostornog razvoja, uključujući razvoj i izgradnju nedostajuće saobraćajne infrastrukture i unapređenje teritorijalne povezanosti. Takođe Strategija razvoja željeznice za period 2017-2027 usmjerena je na modernizaciju i rekonstrukciju postojeće infrastrukture, unapređenje bezbjednosti i efikasnosti željezničkog saobraćaja, kao i jačanje povezanosti sa regionalnim i evropskim transportnim mrežama, uz poseban fokus na integraciju u TEN-T koridore i povećanje učešća željeznice u ukupnom transportu.

Paralelno, Master plan javnih investicija u infrastrukturu 2026–2030 predstavlja važan planski okvir investicione politike, kojim se objedinjuju prioritetni infrastrukturni projekti, unapređuje sistem selekcije i upravljanja javnim investicijama i osigurava njihova povezanost sa srednjoročnim budžetskim i fiskalnim okvirom. U oblasti saobraćaja, Master plan potvrđuje dominantan značaj ovog sektora u ukupnom investicionom ciklusu, uključujući projekte putne, željezničke i aerodromske infrastrukture, kao i potrebu da se prioritetne investicije realizuju na fiskalno održiv, klimatski otporan i metodološki zasnovan način. Posebno se ukazuje na potrebu unapređenja zrelosti kapitalnih projekata, jačanja koordinacije između procesa strateškog planiranja i budžetiranja, kao i obezbjeđivanja pravovremene pripreme projektno-tehničke dokumentacije, rješavanja imovinsko-pravnih pitanja i osiguranja održivih izvora finansiranja.

Dodatno, Strategija poboljšanja bezbjednosti u drumskom saobraćaju 2024–2030 predstavlja važan sektorski okvir usmjeren na unapređenje bezbjednosti saobraćaja, smanjenje broja saobraćajnih nezgoda i usklađivanje sa EU pristupom bezbjednoj i održivoj mobilnosti. Dodatnu stručnu osnovu za integrisanje klimatske otpornosti u planiranje i upravljanje putnom infrastrukturu predstavlja dokument „Otpornost putne infrastrukture Crne Gore na klimatske promjene - Strategija klimatske otpornosti i Akcioni plan“ (2019), izrađen uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), kojim su identifikovani klimatski rizici za putnu mrežu, prioritetne dionice izložene klimatskim uticajima i preporučene mjere za unapređenje otpornosti infrastrukture.

Zakonodavni okvir zasniva se na Zakonu o putevima, kojim se uređuju razvoj, upravljanje, finansiranje, izgradnja, održavanje i zaštita javnih puteva, uključujući pitanja putne infrastrukture, nadzora i tehničkih standarda. Dodatno, Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima uređuje pravila i standarde bezbjednosti drumskog saobraćaja, obaveze učesnika u saobraćaju, signalizaciju, tehničke uslove za vozila i vozače, kao i druge mjere od značaja za bezbjednost saobraćaja.

Zakonodavni okvir dodatno prepoznaje razvoj biciklističke infrastrukture, uključujući obavezu finansiranja pješačkih i biciklističkih staza prilikom izgradnje državnih puteva kroz naselja. Dodatno, oblast ugovornih odnosa u drumskom prevozu uređena je Zakonom o ugovorima u drumskom saobraćaju.

Tržišni i operativni aspekti drumskog prevoza uređeni su kroz Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju, dok su socijalna pravila i kontrola radnog vremena profesionalnih vozača uređeni kroz Zakon o radnom vremenu i pauzama u drumskom saobraćaju i prateće pravilnike. Dodatno, Zakon o prevozu opasnih materija obezbjeđuje sigurnosni okvir za sve vidove transporta.

U oblasti željezničkog saobraćaja, regulatorni okvir čine Zakon o željeznici, Zakon o bezbjednosti i interoperabilnosti u željezničkom saobraćaju i Zakon o ugovornim odnosima u željezničkom saobraćaju, uz prateće tehničke pravilnike, čime se uspostavlja okvir za upravljanje infrastrukturom, bezbjednost i interoperabilnost sistema.

U sektoru vazdušnog saobraćaja, regulatorni okvir čine Zakon o vazdušnom saobraćaju, podzakonski akti, Zakon o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju, Nacionalni program sigurnosti civilnog vazduhoplovstva i Nacionalni program bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, kojima se uređuju pitanja sigurnosti i bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, upravljanja vazdušnim prostorom, aerodromskih operacija, prava putnika i odgovornosti prevoznika.

Nacionalni program sigurnosti civilnog vazduhoplovstva, usvojen 2020. godine, definiše regulatorne strukture i odgovornosti u oblasti sigurnosti civilnog vazduhoplovstva, u skladu sa međunarodnim i evropskim standardima, sa ciljem kontinuiranog unapređenja sigurnosti civilnog vazduhoplovstva. Imajući u vidu stupanje na snagu novog Zakona o vazdušnom saobraćaju, očekuje se usvajanje ažuriranog Nacionalnog programa sigurnosti civilnog vazduhoplovstva.

Regulatorni okvir zasniva se na kontinuiranom usklađivanju sa standardima Evropske unije i međunarodnim standardima civilnog vazduhoplovstva, uključujući zahtjeve Evropske agencije za sigurnost vazduhoplovstva (EASA), Jedinstvenog evropskog neba (SES), Evropske konferencije civilnog vazduhoplovstva (ECAC) i Međunarodne organizacije civilnog vazduhoplovstva (ICAO).

Crna Gora kontinuirano zadržava status jedinstvene bezbjednosne kontrole (One Stop Security), koji je implementiran u saradnji sa ECAC i Evropskom komisijom, čime se potvrđuje visok nivo usklađenosti sa evropskim standardima bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva. Ovim sistemom bezbjednosne kontrole sprovedene na aerodromima u Podgorici i Tivtu priznaju se kao ekvivalentne kontrolama koje se sprovode u državama članicama Evropske unije. Status jedinstvene bezbjednosne kontrole potvrđen je i nakon inspekcijiskog nadzora Evropske komisije sprovedenog 2024. godine.

Pomorski sektor uređen je kroz Zakon o sigurnosti pomorske plovidbe, Zakon o lukama, Zakon o sprečavanju zagađenja mora sa brodova, Zakon o ugovoru o prevozu putnika morem i Zakon o jahtama, dok strateški okvir predstavlja Strategija razvoja pomorske privrede 2020–2030, čime su obuhvaćeni sigurnost plovidbe, lučka infrastruktura, zaštita životne sredine i nadzor saobraćaja.

Horizontalni strateški i regulatorni okvir uključuje:

- Nacionalni energetske i klimatski plan (NEKP), koji je relevantan za razvoj infrastrukture za alternativna goriva i energetske tranziciju transportnog sektora;
- Strategiju prilagođavanja na klimatske promjene, koja je relevantna za klimatsku otpornost saobraćajne infrastrukture, uključujući puteve, željeznicu, luke i aerodrome;
- Zakon o klimatskim promjenama, koji uspostavlja okvir za praćenje i smanjenje emisija, uključujući vazdušni i pomorski saobraćaj;
- Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju, koji uređuje odgovornost i zaštitu korisnika u svim vidovima saobraćaja;
- Zakon o odgovornosti za štetu u životnoj sredini, koji je relevantan za procjenu i upravljanje uticajem infrastrukturnih i saobraćajnih projekata na životnu sredinu.

Podzakonski okvir čine i brojni pravilnici koji uređuju tehničke i operative aspekte sistema, uključujući signalizaciju, tehničke standarde, upravljanje saobraćajem, tahografe, interoperabilnost i sigurnosne procedure.

U okviru reforme Primjena elektronskog transporta i inteligentnih transportnih sistema (ITS), Crna Gora nastavlja usklađivanje sa Regulativom (EU) 2020/1056 o elektronskim informacijama o transportu robe (eFTI). Predlog zakona o elektronskim informacijama o prevozu tereta usvojen je na sjednici Skupštine Crne Gore 8. juna 2026. godine. Dodatno donijet je Zakon o potvrđivanju Dodatnog protokola uz Konvenciju o ugovoru za međunarodni prevoz robe drumom (CMR) o elektronskom tovarnom listu (eCMR) čime su stvoreni pravni preduslovi za digitalizaciju transportne dokumentacije u međunarodnom drumskom saobraćaju. Istovremeno, u toku su aktivnosti na uspostavljanju nacionalnog okvira za implementaciju inteligentnih transportnih sistema (ITS) u drumskom i željezničkom saobraćaju.

Konačno, normativni okvir pokriva ključne segmente saobraćajnog sistema, posebno u oblastima drumskog, željezničkog, vazdušnog i pomorskog saobraćaja. Međutim, određene oblasti, naročito urbani i biciklistički saobraćaj, multimodalnost, digitalizacija logističkih tokova, infrastruktura za alternativna goriva, kao i dugoročno planiranje i modernizacija aerodromske infrastrukture, ostaju djelimično razvijene i zahtijevaju dalje unapređenje strateškog i regulatornog okvira.

3.1.3 Planirane i trenutne reforme i investicije

U okviru Programa ekonomskih reformi i Reformske agende, Crna Gora sprovodi ograničen broj reformi koje su direktno relevantne za sektor saobraćaja, uz mjere koje stvaraju širi okvir za realizaciju infrastrukturnih i investicionih intervencija.

Najvažnija sektorska reforma je Reforma 1.2.1 - Primjena elektronskog transporta i inteligentnih transportnih sistema (ITS), koja je usmjerena na digitalizaciju upravljanja saobraćajem, unapređenje sigurnosti i efikasnosti, kao i razmjenu podataka u transportu, uključujući rješenja povezana sa eFTI pristupom. Ova reforma je direktno povezana sa EU okvirom za digitalizaciju transporta, uključujući ITS Direktivu i Uredbu o elektronskim informacijama o teretu (eFTI), te predstavlja ključni korak ka interoperabilnosti i integraciji u jedinstveno evropsko transportno tržište.

Kao važna reforma za realizaciju infrastrukturnih projekata izdvaja se Reforma 1.1.4 - Poboljšanje elektronskog katastra i prostornog planiranja, koja omogućava efikasniju pripremu i implementaciju projekata izgradnje i modernizacije transportne infrastrukture.

U oblasti energetske i klimatske politike, relevantne su Reforma 2.2.1 - Implementacija mjera iz Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana (NEKP) i Reforma 2.2.2 - Unapređenje sistema za trgovinu emisijama, koje doprinose smanjenju emisija, razvoju infrastrukture za alternativna goriva i postepenom uvođenju nisko- i nulto-emisionih tehnologija u transportnom sektoru. Reforma 2.3.2 odnosi se na transponovanje i implementaciju Direktive (EU) 2018/2001 (RED II), uključujući uspostavljanje regulatornog okvira za dozvole, garancije porijekla i prozjumer. U sektoru saobraćaja, reforma je relevantna kroz obaveze povećanja udjela energije iz obnovljivih izvora i smanjenja emisija, što se operacionalizuje kroz intervencione oblasti koje obuhvataju razvoj infrastrukture za alternativna goriva i elektrifikaciju transporta (npr. 525, 526), uvođenje nisko- i nulto-emisionih vozila i sistema javnog prevoza (npr. 527, 533), kao i širu podršku dekarbonizaciji transportnog sistema u skladu sa ciljevima energetske tranzicije.

U okviru Programa ekonomskih reformi dodatno su obuhvaćene mjere koje se odnose na unapređenje upravljanja javnim investicijama i planiranje infrastrukturnih projekata, uključujući razvoj metodologije za procjenu i prioritizaciju projekata i izradu planskih dokumenata, što je od značaja za realizaciju investicija u saobraćajnu infrastrukturu. Pored toga, u okviru PER-a sprovode se mjere usmjerene na suzbijanje neformalne ekonomije, uključujući sektore saobraćaja i logistike, koje imaju za cilj unapređenje tržišnih

uslova, jačanje inspeksijskog nadzora i podsticanje formalizacije poslovanja, što indirektno doprinosi uređenju i konkurentnosti transportnog sektora.

Posebno je značajno usvajanje Master plana investicija u infrastrukturu 2026-2030, koji obuhvata prioritetne projekte u sektoru saobraćaja i predstavljati ključni instrument za srednjoročno planiranje i koordinaciju investicija.

3.1.4 Ključni indikatori

Podaci za Crnu Goru za transport robe i putnika izraženi su u apsolutnim vrijednostima (tone i broj putnika), dok su podaci za EU-27 prikazani u procentima u skladu sa Eurostat metodologijom, te nijesu u potpunosti metodološki uporedivi.

Indikator	EU-27 vrijednost	Crna Gora vrijednost	Godina	Izvor	Napomena
Modalna raspodjela – drumski transport robe (%)	78,2%	50,5%	2024	Eurostat (freight modal split) / Monstat	Podaci za EU zasnovani na ton-km, za CG na tonama
Stepen motorizacije: broj putničkih automobila na 1.000 stanovnika	578	417	2024.	Eurostat / Monstat Izvor: road_eqs_carhab	Direktan podatak (Crna Gora 2025: 441)
Putnički automobili prema starosti (broj)	Ukupno: 260.195.837	Ukupno: 259.815 Do 2 god: 7.136 2-5 god: 9.324 5-10 god: 36.273 Od 10 do 20 god: 134.445	2024.	Eurostat Izvor: road_eqs_carage	Neke države EU ne dostavljaju podatke za ovu kategoriju, pa ne postoje brojevi prema starosti na nivou EU
Broj novih putničkih automobila prema vrsti pogonskog goriva (broj)	Benzin: 7.161.137 Dizel: 1.818.403 El. energija: 1.455.122 Alternativna energija: 1.780.36	Benzin: 4.916 Dizel: 1.982 El. energija: 167 Alternativna energija: 238	2024.	Eurostat: Izvor: road_eqr_carpda	Direktan podatak
Procenat novih registrovanih automobila na isključivo električni pogon u odnosu na ukupan broj novoregistrovanih automobila (%)	13,6%	n/a	2024.	Eurostat	Monstat
Broj smrtno stradalih lica u drumskom saobraćaju na milion stanovnika (broj)	44	120	2024.	Eurostat / Transportna zajednica	Direktan podatak
Modalna raspodjela – željeznički transport robe (%)	16,6%	49,5%	2024	Eurostat / Monstat	Metodološki različiti izvori
Udio obnovljivih izvora energije u transportu (%)	11,2%	0,3%	2023	Eurostat	Direktan podatak
Emisije GHG iz transporta (% ukupnih emisija)	~25%	~22%	2022	Eurostat / UNFCCC	Procjena
Dužina željezničke mreže (km)	n/a	250	2019	World Bank / Monstat	Direktan podatak

Dužina putne mreže (km)- Savremeni kolovozi	n/a	~7.000	2024	World Bank / Monstat	Procjena
Dužina željezničke mreže opremljene ERTMS (km)	dostupno po državama	0	2023	Eurostat	Direktan podatak
Broj putnika u vazdušnom saobraćaju	n/a	2.871.774	2024	Monstat	Direktan podatak

3.2 Tematske cjeline

Kod tematske cjeline	Naziv tematske cjeline
[PA2]18.1	Strateški, regulatorni i institucionalni okvir
[PA2]18.2	Razvoj željezničke infrastrukture
[PA2]18.3	Razvoj putne infrastrukture
[PA2]18.4	Razvoj infrastrukture vazdušnog saobraćaja
[PA2]18.5	Multimodalna integracija i povezanost
[PA2]18.6	Digitalizacija i povezanost saobraćajnog sistema
[PA2]18.7	Održiva i niskoemisiona mobilnost

[PA2]18.1 Strateški, regulatorni i institucionalni okvir obuhvata razvoj politika, zakonodavstva i organizacije sektora saobraćaja, uključujući planiranje razvoja, regulaciju tržišta i funkcionisanje nadležnih institucija. Ovaj okvir omogućava usklađivanje sa evropskim standardima i predstavlja osnov za sprovođenje investicija i reformi u ovoj oblasti.

[PA2]18.2 Razvoj željezničke infrastrukture obuhvata izgradnju, rekonstrukciju, modernizaciju i održavanje željezničke mreže i pratećih kapaciteta, uključujući unapređenje interoperabilnosti i sigurnosti sistema. Ova oblast doprinosi povećanju kapaciteta, pouzdanosti i konkurentnosti željezničkog transporta.

[PA2]18.3 Razvoj putne infrastrukture obuhvata razvoj, izgradnju, rekonstrukciju i održavanje putne mreže, uključujući autoputeve, magistralne i regionalne puteve, kao i unapređenje sigurnosti i kapaciteta drumskog saobraćaja. Ova oblast predstavlja osnov za dostupnost i teritorijalnu povezanost.

[PA2]18.4 Razvoj infrastrukture vazdušnog saobraćaja obuhvata razvoj i unapređenje aerodromske infrastrukture i operativnih kapaciteta, uključujući sigurnost, bezbjednost upravljanje i dostupnost vazdušnog saobraćaja. Ova oblast doprinosi međunarodnoj povezanosti i mobilnosti putnika.

[PA2]18.5 Multimodalna integracija i povezanost obuhvata povezivanje različitih vidova transporta i razvoj intermodalnih rješenja, uključujući koordinaciju transportnih tokova i funkcionalnu integraciju mreža i čvorišta. Ova oblast doprinosi efikasnijem korišćenju resursa i boljoj organizaciji transportnog sistema.

[PA2]18.6 Digitalizacija i povezanost saobraćajnog sistema obuhvataju primjenu digitalnih tehnologija u upravljanju saobraćajem i logistici, uključujući sisteme za razmjenu podataka i podršku operativnim procesima. Poseban značaj imaju i digitalna rješenja za upravljanje mobilnošću i unapređenje dostupnosti transportnih usluga u ruralnim i teritorijalno udaljenim područjima. Ova oblast omogućava unapređenje efikasnosti, koordinacije i funkcionalnosti transportnog sistema.

[PA2]18.7 Održiva i niskoemisiona mobilnost obuhvata razvoj rješenja za smanjenje emisija u transportu, unapređenje javnog prevoza i razvoj urbanih i alternativnih vidova kretanja, uključujući biciklistički saobraćaj. Poseban značaj ima razvoj minimalne mreže infrastrukture za alternativna goriva i električnu mobilnost, posebno u tranzitnim, ruralnim, planinskim i turističkim područjima, kako bi se unaprijedila dostupnost održivih vidova transporta, smanjila transportna izolovanost i podržao ravnomjerniji teritorijalni razvoj. Ova oblast doprinosi postepenoj transformaciji transportnog sistema ka efikasnijim i ekološki prihvatljivijim rješenjima.

3.3 Lista razvojnih izazova

Broj	Kod	Naziv razvojnog izazova	Obrazloženje
01	PA18-01	Nedovoljno usklađen željeznički okvir sa EU acquis	Preostali zakonodavni koraci u oblasti bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice usporavaju zatvaranje Poglavlja 14 i punu integraciju u EU sistem.
02	PA18-02	Jačanje administrativnih kapaciteta institucija	Nedovoljni administrativni i stručni kapaciteti nadležnih institucija ograničavaju sprovođenje reformi i usklađivanje sa EU zakonodavstvom.
03	PA18-03	Zastarjelost i nedovoljna međusobna usklađenost strateškog okvira sektora	Važeći strateški dokumenti nijesu u potpunosti usklađeni sa novim EU prioritetima u oblasti zelene i digitalne tranzicije.
04	PA18-04	Ograničeni kapaciteti za pripremu i upravljanje investicionim projektima	Ograničeni tehnički, administrativni i projektni kapaciteti utiču na pripremu zrelih projekata, korišćenje EU sredstava i realizaciju infrastrukturnih investicija.
05	PA18-05	Potreba za revizijom i ažuriranjem strateškog i planskog okvira za vazdušni saobraćaj	U postojećem dokumentu Strategija razvoja saobraćaja 2019-2035 nijesu razmatrani svi potencijalni pravci razvoja vazdušnog saobraćaja u CG
06	PA18-06	Jačanje administrativnih kapaciteta za planiranje i prioritizaciju investicija	Nedovoljno razvijeni mehanizmi planiranja i prioritizacije infrastrukturnih projekata utiču na efikasnost ulaganja i realizaciju strateških ciljeva.
07	PA18-07	Slaba interoperabilnost željezničkog sistema	Nizak nivo implementacije ERTMS i tehničkih standarda ograničava povezivanje sa TEN-T mrežom i interoperabilnost sistema.
08	PA18-08	Ograničena konkurentnost željezničkog transporta	Nizak nivo modernizacije i ograničen kvalitet usluga utiču na konkurentnost i atraktivnost željezničkog sektora u odnosu na drumski transport.
09	PA18-09	Nedovoljna razvijenost putne infrastrukture	Postojeća mreža ne odgovara rastućim potrebama saobraćaja i ekonomskog razvoja, posebno u pogledu kapaciteta i povezanosti.
10	PA18-10	Postojanje uskih grla na putnoj mreži	Identifikovana kritična mjesta ograničavaju protok saobraćaja i povećavaju troškove transporta.
11	PA18-11	Klimatska ranjivost infrastrukture	Saobraćajna infrastruktura izložena je rizicima od klimatskih promjena, uključujući klizišta, ekstremne vremenske uslove i povećana opterećenja u osjetljivim planinskim i turističkim područjima, što zahtijeva unapređenje otpornosti infrastrukture, zaštitu kritičnih dionica i prilagođavanje standarda planiranja i održavanja klimatskim rizicima.
12	PA18-12	Izazovi u unapređenju bezbjednosti saobraćaja	Nivo bezbjednosti u drumskom saobraćaju zahtijeva dodatna ulaganja u infrastrukturu, upravljanje saobraćajem i preventivne mjere, uz istovremeno uspostavljen visok nivo regulisanosti i bezbjednosnih standarda u vazdušnom saobraćaju.
13	PA18-13	Nedovoljno razvijen sistem upravljanja i održavanja infrastrukture	Održavanje postojeće infrastrukture i upravljanje njenim životnim ciklusom nijesu u potpunosti razvijeni, što utiče na dugoročnu održivost, otpornost i kvalitet saobraćajne mreže.
14	PA18-14	Rast potražnje za vazdušnim saobraćajem	Kontinuirani rast broja putnika povećava pritisak na aerodromske kapacitete, upravljanje saobraćajem i prateću infrastrukturu, što zahtijeva dodatna ulaganja, modernizaciju i unapređenje operativnih sistema.
15	PA18-15	Nedovoljno razvijena generalna avijacija	Nedovoljno razvijena infrastruktura i organizacioni okvir za generalnu i rekreativnu avijaciju ograničavaju razvoj ovog segmenta vazdušnog saobraćaja.
16	PA18-16	Potreba za daljim unapređenjem bezbjednosnih i sigurnosnih sistema u vazdušnom saobraćaju	Dalji razvoj sektora zahtijeva unapređenje sistema za praćenje i upravljanje rizicima, uključujući GNSS ometanja, sisteme za upravljanje bespilotnim vazduhoplovima i zaštitu operacija u blizini aerodroma.
17	PA18-17	Nedovoljna multimodalna integracija	Ograničena povezanost između različitih vidova transporta smanjuje efikasnost logističkih tokova, korišćenje infrastrukture i kvalitet teritorijalne povezanosti i dostupnosti pojedinih područja.
18	PA18-18	Dominacija drumskog transporta	Visok udio drumskog transporta ukazuje na nedovoljno korišćenje željezničkog i drugih održivih vidova transporta.
19	PA18-19	Nedostatak logističkih i intermodalnih kapaciteta	Ograničen razvoj terminala i logističkih centara otežava integraciju transportnih tokova i efikasnost teretnog saobraćaja.
20	PA18-20	Nedovoljna modernizacija pomorske infrastrukture	Lučka infrastruktura i prateći kapaciteti zahtijevaju modernizaciju i usklađivanje sa EU standardima, uključujući sigurnost i zaštitu životne sredine.
21	PA18-21	Spor razvoj inteligentnih transportnih sistema	Ograničen obuhvat implementacije ITS rješenja ukazuje na ranu fazu digitalizacije transporta.

22	PA18-22	Ograničena implementacija ITS rješenja u drumskom saobraćaju	Pokrivenost ITS funkcijama, uključujući elektronsku naplatu i upravljanje saobraćajem, ostaje parcijalna i ograničena na pojedine dionice.
23	PA18-23	Ograničena digitalizacija logističkih i transportnih tokova	Kašnjenja u implementaciji eFTI, eCMR i drugih digitalnih rješenja ograničavaju efikasnost, interoperabilnost i transparentnost transportnog sistema.
24	PA18-24	Nedostatak pouzdanih transportnih podataka	Nedovoljno razvijeni sistemi prikupljanja i obrade podataka ograničavaju planiranje i upravljanje saobraćajem.
25	PA18-25	Nedovoljna digitalizacija radnih tokova	Neadekvatni softverski sistemi za nadzore, sertifikaciju, licenciranje, prinudne mjere u oblasti vazdušnog saobraćaja
26	PA18-26	Ograničen napredak ka održivoj mobilnosti	Nizak nivo ulaganja i primjene nisko- i nulto-emisionih rješenja usporava tranziciju ka održivom transportnom sistemu.
27	PA18-27	Nizak udio obnovljivih izvora energije u transportu	Udio OIE u transportu ostaje značajno ispod EU prosjeka, što ukazuje na ograničenu dekarbonizaciju sektora.
28	PA18-28	Nedovoljno razvijena infrastruktura za alternativna goriva	Ograničena dostupnost infrastrukture za punjenje električnih vozila i druga alternativna goriva usporava razvoj održive mobilnosti i dekarbonizaciju transportnog sektora.
29	PA18-29	Rast drumskog saobraćaja i pritisak na sistem	Kontinuirani rast drumskog transporta povećava opterećenje infrastrukture, emisije i bezbjednosne rizike.
30	PA18-30	Spor prelazak na nisko- i nulto-emisiona vozila i flote	Ograničeno uvođenje nisko- i nulto-emisionih vozila u javnom i komercijalnom transportu usporava dekarbonizaciju sektora.

3.4 SWOT

S-W-O-T	IZJAVA	Povezani izazovi
SNAGE	Aktivno učešće u regionalnim i EU inicijativama (TEN-T, Transportna zajednica)	PA18-18
	Identifikovani prioritetni projekti u oblasti drumskog, željezničkog i vazdušnog saobraćaja sa planiranim višegodišnjim investicionim ciklusom	PA18-09, PA18-13, PA18-20
	Jasno strateško opredjeljenje ka zelenoj i digitalnoj tranziciji	PA18-03
	Napredak u usklađivanju sa EU regulativom u oblasti elektronskih informacija o prevozu tereta (eFTI), uključujući pripremu zakonodavnog okvira	PA18-26
	Postepeno uvođenje principa interoperabilnosti, digitalizacije i tržišne transparentnosti u sektorsku regulativu	PA18-25
	Postojanje programa razvoja inteligentnih transportnih sistema (ITS)	PA18-21, PA18-22, PA18-23, PA18-24, PA18-25
	Postojanje reformskih inicijativa u oblasti digitalizacije i planiranja investicija	PA18-06
	Postojanje Strategije razvoja saobraćaja 2019–2035 kao krovnog strateškog dokumenta, uz planirano dalje ažuriranje i usklađivanje sektorskog strateškog okvira	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Postojanje Strategije razvoja željeznice (2017–2027) kao sektorske osnove	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Povoljan geografski položaj kao tranzitne i turističke destinacije	PA18-08, PA18-17
	Relativno razvijen zakonodavni okvir za sve vidove saobraćaja	PA18-09
	Relativno značajan udio željezničkog transporta robe	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Unaprijeđen i djelimično revidiran strateški i normativni okvir sektora	PA18-03
	Uspostavljen pravni okvir za razvoj digitalne lučke infrastrukture i Port Community System (PCS)	PA18-12
	Uspostavljena institucionalna struktura i međuresorna koordinacija	PA18-30
	Usvajanje novih sektorskih zakona u oblasti željeznice, luka i sigurnosti pomorske plovidbe, zatim putne infrastrukture, kao osnove za dalje usklađivanje sa EU acquis	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Usvojen Master plan investicija u infrastrukturu 2026-2030. godina	PA18-09, PA18-13, PA18-20
	Usvojen Srednjoročni program izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite državnih puteva do 2028. godine	PA18-13
SLABOSTI	Dominacija drumskog transporta u modalnoj raspodjeli	PA18-17, PA18-18, PA18-19, PA18-20
	Nedostatak logističkih i intermodalnih kapaciteta	PA18-17, PA18-18, PA18-19, PA18-20
	Nedostatak pouzdanih i integriranih transportnih podataka	PA18-21, PA18-22, PA18-23, PA18-24, PA18-25
	Nedovoljna bezbjednost saobraćaja u pojedinim vidovima transporta, uz visok nivo regulisanosti i usklađenosti standarda sigurnosti i bezbjednosti u vazdušnom saobraćaju	PA18-13
	Nedovoljno razvijen sistem upravljanja i održavanja infrastrukture	PA18-13
	Nedovoljna implementacija strateških dokumenata, posebno u željezničkom sektoru	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Nedovoljna međusobna usklađenost strateških dokumenata	PA18-03
	Nedovoljna modernizacija pomorske infrastrukture	PA18-17, PA18-18, PA18-19, PA18-20
	Nedovoljna multimodalna integracija transportnog sistema	PA18-17, PA18-18, PA18-19, PA18-20
	Nedovoljna razvijenost putne infrastrukture i prisustvo uskih grla	PA18-09, PA18-10, PA18-29
	Nedovoljna usklađenost sa EU acquis, posebno u željezničkom sektoru	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Nedovoljno razvijen segment generalne i rekreativne avijacije	PA18-15
	Nedovoljno razvijen sistem upravljanja životnim ciklusom infrastrukture (asset management)	PA18-13
	Nedovoljno razvijen sistem urbane i aktivne mobilnosti	PA18-26
	Nedovoljno razvijena infrastruktura za alternativna goriva i punjenje nisko i nulto-emisionih vozila	PA18-26, PA18-27, PA18-28, PA18-30

	Nedovoljno razvijeni mehanizmi za pripremu, upravljanje i evaluaciju projekata finansiranih iz EU fondova u oblasti saobraćaja	PA18-04 PA18-12
	Nedovoljno razvijeni digitalni sistemi za upravljanje pomorskim i logističkim tokovima	PA18-23, PA18-20
	Nizak nivo digitalizacije transporta i logistike	PA18-23, PA18-08
	Nizak nivo interoperabilnosti željezničkog sistema (ERTMS)	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Ograničena integracija klimatskih ciljeva i mjera dekarbonizacije u okviru sektorskog planiranja transporta	PA18-11
	Ograničena konkurentnost željezničkog transporta	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Ograničena otpornost transportnog sistema na krizne situacije	PA18-08
	Ograničena razrada razvojnih pravaca vazdušnog saobraćaja u postojećem strateškom okviru (Strategije razvoja saobraćaja 2019–2035), uključujući nedovoljno definisanu viziju razvoja komercijalnog i rekreativnog vazduhoplovstva	PA18-05
	Ograničeni administrativni i institucionalni kapaciteti za sprovođenje reformi	PA18-02
	Ograničeni kapaciteti za planiranje i prioritizaciju investicija	PA18-02, PA18-04, PA18-06
	Potreba za daljim administrativnim i regulatornim usklađivanjem u vazdušnom sektoru, posebno u dijelu ispunjavanja formalnih zahtjeva povezanih sa Jedinstvenim evropskim nebom (SES), uz očuvanje postojećeg nivoa sigurnosti i funkcionalnog upravljanja vazdušnim prostorom	PA18-16
	Potreba za daljim praćenjem i pravovremenim prilagodbama sektora novim EU klimatskim i dekarbonizacionim obavezama, posebno u segmentima gdje se očekuje dodatno usklađivanje sa EU pravilima	PA18-11
	Potreba za revizijom i ažuriranjem planske i razvojne dokumentacije za vazdušni saobraćaj, uključujući Master plan razvoja aerodroma i lokalne studije lokacije za sektor 24 Tivat i Aerodrom Podgorica	PA18-05, PA18-14, PA18-15
	Visoka klimatska ranjivost transportne infrastrukture	PA18-11
	Vrlo nizak udio obnovljivih izvora energije u transportu	PA18-26, PA18-27, PA18-28, PA18-30
	Zastarjela i nedovoljno usklađena strateška osnova sektora	PA18-03
PRILIKE	Ažuriranje i usklađivanje sektorskih strategija sa EU zahtjevima	PA18-02
	Dalja formalizacija i razvoj transportnog tržišta	PA18-21
	Dalje usklađivanje sa EU politikama (Green Deal, Sustainable and Smart Mobility Strategy)	PA18-02
	Implementacija regulative za alternativna goriva (AFIR)	PA18-26, PA18-27, PA18-28, PA18-30
	Integracija klimatske neutralnosti i dekarbonizacije transporta u buduće investicione prioritete	PA18-11
	Izrada i implementacija master planova infrastrukturnog razvoja	PA18-22
	Jačanje otpornosti infrastrukture na klimatske promjene	PA18-11
	Jačanje regionalne saradnje i integracije transportnih sistema	PA18-21, PA18-17
	Jačanje željezničkog transporta kao održive alternative	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Korišćenje novih zakonodavnih rješenja za ubrzanje interoperabilnosti, digitalizacije i liberalizacije tržišta transporta	PA18-23
	Modernizacija aerodromske i pomorske infrastrukture	PA18-17, PA18-18, PA18-19, PA18-20
	Mogućnost korišćenja EU fondova, WBIF mehanizma i međunarodnih finansijskih institucija za realizaciju velikih projekata iz ove oblasti	PA18-02, PA18-04, PA18-06
	Podsticanje modalnog pomaka sa drumskog na željeznički i multimodalni transport	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Razvoj i integracija u TEN-T mrežu i evropske transportne koridore	PA18-21
	Razvoj integrisanih transportnih informacionih sistema i upravljanja zasnovanog na podacima	PA18-21
	Razvoj inteligentnih transportnih sistema i digitalnih rješenja (eFTI, eCMR)	PA18-21, PA18-22, PA18-23, PA18-24, PA18-25
	Razvoj logističkih i intermodalnih centara	PA18-17, PA18-18, PA18-19, PA18-20
	Razvoj luka kao regionalnih logističkih i intermodalnih čvorišta kroz digitalnu i zelenu tranziciju	PA18-17, PA18-18, PA18-19, PA18-20

	Razvoj nisko i nulto-emisionog transporta	PA18-26, PA18-27, PA18-28, PA18-30
	Razvoj urbanih transportnih sistema i održive mobilnosti	PA18-26
	Reorganizacija logističkih tokova i jačanje regionalne uloge	PA18-17, PA18-18, PA18-19, PA18-20
	Ubrzana digitalizacija kao odgovor na globalne krize	PA18-21, PA18-22, PA18-23, PA18-24, PA18-25
PRIJETNJE	Fragmentisano planiranje i nedovoljna koordinacija	PA18-06
	Geopolitičke krize	PA18-30
	Globalni ekonomski i energetske poremećaji	PA18-09
	Inflatorni pritisci i rast troškova infrastrukturnih projekata	PA18-29
	Kašnjenja u usklađivanju sa EU acquis i rizik za proces pristupanja	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Klimatske promjene i povećani rizici za infrastrukturu	PA18-11
	Kontinuirani rast drumskog transporta i emisija	PA18-29
	Nedovoljna i selektivna ulaganja u željeznički sektor	PA18-01, PA18-07, PA18-08
	Neispunjavanje klimatskih ciljeva u transportu	PA18-11
	Ograničeni kapaciteti za pripremu i implementaciju projekata	PA18-04
	Pandemije i nagli pad potražnje u pojedinim segmentima transporta	PA18-14
	Poremećaji u globalnim lancima snabdijevanja	PA18-30
	Povećani troškovi održavanja usljed klimatskih uticaja	PA18-11
	Promjene u globalnim i regionalnim transportnim tokovima	PA18-25
	Rast cijena goriva i volatilnost energetskog tržišta	PA18-28
	Regulatorni pritisci EU klimatskih politika (ETS, RED III)	PA18-11
	Rizik od dodatnog produbljivanja investicionog jaza usljed rasta troškova zelene i digitalne tranzicije	PA18-03
	Rizik od gubitka tranzitnog značaja	PA18-08, PA18-17
	Rizik od sporog prilagođavanja transportnog sektora novim EU standardima dekarbonizacije i održive mobilnosti	PA18-26
	Slaba apsorpcija dostupnih EU sredstava	PA18-07
	Spora digitalna transformacija sektora	PA18-03
	Strukturna zavisnost od drumskog transporta	PA18-18
	Zavisnost od uvoza energenata i tehnologija	PA18-30

Lista referenci

- Prostorni plan Crne Gore do 2040. godine <https://www.gov.me/dokumenta/2356a8c8-9d4e-4748-adda-7b72655bbe7f>
- Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035 <https://www.gov.me/dokumenta/39f31ac4-a0b6-4228-bff1-47c82e6c5534>
- Strategija razvoja željeznice za period 2017–2027 <https://www.gov.me/dokumenta/5b241a59-db74-4bf6-a3d6-1453dda6dc03>
- Strategija poboljšanja bezbjednosti u drumskom saobraćaju za period 2024–2030 <https://www.gov.me/dokumenta/75ea61b0-ed41-43a6-9e1f-cceb2f3f582b>
- Strategija razvoja pomorske privrede 2020–2030 <https://www.gov.me/dokumenta/2b69a6ae-e751-4a25-8de0-48b564e2a38d>
- Strategija niskougljeničnog razvoja Crne Gore (Low Carbon Development Strategy – LCDS), 2026.- <https://www.gov.me/dokumenta/6001d01f-6ddd-46dd-8eb4-ac624f68a0cf>
- Nacionalni energetske i klimatske plan (NEKP) <https://www.gov.me/clanak/nacionalni-energetski-i-klimatski-plan-crne-gore>
- Otpornost putne infrastrukture Crne Gore na klimatske promjene - Strategija klimatske otpornosti i Akcioni plan- 2019 <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://wapi.gov.me/download-preview/28a1c873-c5be-40d4-89bb-51f32bc9e9c5?version=1.0>
- Srednjoročni program izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite državnih puteva do 2028. godine <https://www.gov.me/en/documents/125be36a-8276-4cd8-964a-764a3712ced2>
- Program razvoja i uvođenja inteligentnih transportnih sistema 2022–2026 <https://www.gov.me/dokumenta/9fb2264b-dbf6-4b9b-87ff-b54fa06acdf4>
- Program izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite magistralnih i regionalnih puteva za 2026. godinu <https://www.gov.me/dokumenta/78393c37-2c93-450e-9975-45dfbcb301c6>
- Program ekonomskih reformi Crne Gore 2024–2026 (ERP) <https://www.gov.me/dokumenta/e19b682f-19f3-4788-99f5-ca5ad1df3e4a>
- Master plana investicija u infrastrukturu 2026-2030 <https://www.gov.me/en/documents/f2fb5c82-51c9-45da-8a20-4fadfe1d9000>
- Master plan razvoja aerodroma Crne Gore do 2030. godine [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/4_54_6_2_2014%20\(1\).pdf](chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/4_54_6_2_2014%20(1).pdf)
- Zakon o putevima (Službeni list Crne Gore, br. 82/20, 140/22 i 39/26)
- Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima (Službeni list Crne Gore, br. 33/12, 58/14, 14/17, 66/19 i 145/21)
- Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju (Službeni list Crne Gore, br. 71/17, 67/19, 8/21 i 52/26)
- Zakon o radnom vremenu i pauzama mobilnih radnika u drumskom saobraćaju i uređajima za evidentiranje u drumskom saobraćaju (Službeni list Crne Gore, br. 2/26 i 50/26)
- Zakon o prevozu opasnih materija (Službeni list Crne Gore, br. 33/14, 13/18 i 84/24 i 89/25)
- Zakon o željeznici (Službeni list Crne Gore, br. 89/25 i 22/26)
- Zakon o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice (Službeni list Crne Gore, br. 160/25 i 46/26)
- Zakon o ugovornim odnosima u željezničkom saobraćaju (Službeni list Crne Gore, br. 12/26 i 50/26)
- Zakon o vazдушnom saobraćaju (Službeni list Crne Gore, br. 30/12, 30/17, 82/20 i 145/21 , 141/25 i 52/26)
- Nacionalni program sigurnosti civilnog vazduhoplovstva (Službeni list Crne Gore, br. 48/20)

- Zakon o sigurnosti pomorske plovidbe (Službeni list Crne Gore, br. 160/25 i 32/26)
- Zakon o lukama (Službeni list Crne Gore, br. 2/26)
- Zakon o sprečavanju zagađenja mora sa brodova (Službeni list Crne Gore, br. 160/25)
- Zakon o ugovoru o prevozu putnika morem (Službeni list Crne Gore, br. 2/26)
- Zakon o jahtama (Službeni list Crne Gore, br. 46/07, 43/10, 40/11, 42/15 i 16/16)
- Zakon o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju (Službeni list Crne Gore, br. 18/11, 46/14, 43/18 i 89/25)
- Zakon o klimatskim promjenama (Službeni list Crne Gore, br. 149/25 i 70/26)
- Zakon o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju (Službeni list Crne Gore, br. 53/09, 36/13, 51/26)
- Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju (Službeni list Crne Gore, br. 44/12, 36/13, 1/17, 146/21 i 69/26)
- Zakon o odgovornosti za štetu u životnoj sredini (Službeni list Crne Gore, br. 27/14, 55/16 i 84/24)
- Zakon o potvrđivanju Dodatnog protokola uz Konvenciju o Ugovoru za međunarodni prevoz robe drumom (CMR) o elektronskom tovarnom listu <https://www.sluzbenilist.me/propisi/394486>
- Sporazum o Evropskoj zajedničkoj vazduhoplovnoj oblasti (European Common Aviation Area – ECAA)
- [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22006A1216\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22006A1216(01))
- Predlog zakona o elektronskim informacijama o prevozu tereta chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://wapi.gov.me/download-preview/0dd559f9-d3c0-4ab4-bd26-cdda64081c0f?version=1.0
- Evropska komisija (2019), Evropski zeleni plan (The European Green Deal), COM(2019) 640 final. , <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>
- Evropska komisija (2020), Strategija za održivu i pametnu mobilnost – Usmeravanje evropskog transporta ka budućnosti (Sustainable and Smart Mobility Strategy – Putting European Transport on Track for the Future), COM(2020) 789 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020DC0789>
- Evropska komisija (2019), Evropski zeleni plan (The European Green Deal), COM(2019) 640 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>
- Evropska komisija (2020), Strategija za održivu i pametnu mobilnost – Usmeravanje evropskog transporta ka budućnosti (Sustainable and Smart Mobility Strategy – Putting European Transport on Track for the Future), COM(2020) 789 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0789>
- Uredba (EU) 2024/1679 Evropskog parlamenta i Savjeta o smjernicama Unije za razvoj Transevropske transportne mreže (TEN-T) <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1679/oj>
- Uredba (EU) 2023/1804 o uspostavljanju infrastrukture za alternativna goriva (AFIR). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1804/oj>
- Direktiva 2010/40/EU o okviru za uvođenje inteligentnih transportnih sistema (ITS) u oblasti drumskog saobraćaja i za povezivanje sa drugim vidovima transporta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010L0040>
- Direktiva (EU) 2023/2661 o izmjeni Direktive 2010/40/EU o okviru za uvođenje inteligentnih transportnih sistema <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/2661/oj>
- Uredba (EU) 2020/1056 o elektronskim informacijama o prevozu tereta (eFTI). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/1056/oj>

- Direktiva Savjeta 92/106/EEZ o uspostavljanju zajedničkih pravila za određene vrste kombinovanog prevoza robe između država članica <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31992L0106>
- Uredba (EU) br. 913/2010 o evropskoj željezničkoj mreži za konkurentan teretni saobraćaj <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010R0913>
- Direktiva (EU) 2016/797 o interoperabilnosti željezničkog sistema u Evropskoj uniji. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/797/oj>
- Direktiva (EU) 2016/798 o bezbjednosti željeznica <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/798/oj>
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2023/1695 o tehničkim specifikacijama interoperabilnosti (TSI). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023R1695>
- Evropski sistem za upravljanje željezničkim saobraćajem (ERTMS) https://transport.ec.europa.eu/transport-modes/rail/ertms_en
- Četvrti željeznički paket Evropske unije. https://transport.ec.europa.eu/transport-modes/rail/market/fourth-railway-package_en
- Uredba (EU) 2023/1805 o upotrebi obnovljivih i niskougljeničnih goriva u pomorskom saobraćaju (FuelEU Maritime). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1805/oj>
- Uredba (EU) 2023/2405 o obezbjeđivanju ravnopravnih uslova za održivi vazdušni saobraćaj (ReFuelEU Aviation) <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2405/oj>
- Direktiva 2003/87/EZ o uspostavljanju sistema trgovine emisijama gasova sa efektom staklene bašte u Evropskoj uniji (EU ETS) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32003L0087>
- Direktiva (EU) 2023/959 o izmjeni Direktive 2003/87/EZ. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/959/oj>
- Uredba (EU) 2023/955 o uspostavljanju Socijalnog fonda za klimu (SCF). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/955/oj>
- Direktiva (EU) 2018/2001 o promovisanju upotrebe energije iz obnovljivih izvora (RED II). <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj>
- Direktiva (EU) 2023/2413 o izmjeni Direktive (EU) 2018/2001 (RED III). <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>
- Direktiva (EU) 2019/1161 o promovisanju čistih i energetske efikasne vozila u drumskom saobraćaju <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1161/oj>
- Direktiva (EU) 2024/1275 o energetske karakteristika zgrada (preinačena EPBD direktiva) <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj>
- Uredba (EU) 2019/631 o standardima emisija CO₂ za nova putnička i laka komercijalna vozila. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/631/oj>
- Uredba (EU) 2019/1242 o standardima emisija CO₂ za nova teška vozila. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1242/oj>
- Jedinstveno evropsko nebo (Single European Sky – SES) https://transport.ec.europa.eu/transport-modes/air/single-european-sky_en
- Uredba (EZ) br. 549/2004 o utvrđivanju okvira za uspostavljanje Jedinstvenog evropskog neba (Okvirna uredba). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004R0549>
- Uredba (EZ) br. 550/2004 o pružanju usluga u vazdušnoj plovidbi u okviru Jedinstvenog evropskog neba <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004R0550>
- Uredba (EZ) br. 551/2004 o organizaciji i korišćenju vazdušnog prostora u okviru Jedinstvenog evropskog neba. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004R0551>

- Ugovor o uspostavljanju Transportne zajednice. <https://transport-community.org/legal-framework/transport-community-treaty/>
- Stalni sekretarijat Transportne zajednice (2021), Strategija za održivu i pametnu mobilnost na Zapadnom Balkanu. <https://www.transport-community.org/wp-content/uploads/2021/06/Strategy-for-Sustainable-and-Smart-Mobility-in-the-Western-Balkans.pdf>
- Savjet za regionalnu saradnju (RCC) (2024), Akcioni plan za Zajedničko regionalno tržište 2025–2028. <https://www.rcc.int/files/user/docs/0e5e72bb8334509a1feb954cdc7a3e54.pdf>
- Ekonomska komisija Ujedinjenih nacija za Evropu (UNECE), Sektor za transport. <https://unece.org/transport>
- OECD (2024), Pregled konkurentnosti Zapadnog Balkana 2024 – Regionalni profil (Western Balkans Competitiveness Outlook 2024: Regional Profile). https://www.oecd.org/en/publications/western-balkans-competitiveness-outlook-2024-regional-profile_170b0e53-en.html
- Ujedinjene nacije za trgovinu i razvoj (UNCTAD) (2024), Pregled pomorskog saobraćaja 2024 (Review of Maritime Transport 2024). <https://unctad.org/publication/review-maritime-transport-2024>